

Graefelfing den 11.10.2011

Naturlands svar på Svenska naturskyddsföreningens (SNF) publikationer om certifierad organisk räkodling i Ecuador, oktober 2011

Förord

I oktober 2011 publicerade SNF ett 60-sidigt dokument och en 9:31 minuter lång film¹ som handlade om ekologiska och sociala aspekter av den konventionella räksektorn i Bangladesh och om initiativet för certifierad organisk räkodling i Ecuador, vilka utmynnade i en ren uppmaning till bojkott: *Vi uppmanar alla svenska konsumenter, importörer, butiker och restauranger att sluta konsumera, köpa, sälja och marknadsföra tropiska räkor – oavsett om de är certifierade eller inte* (sid. 2). Som stöd för denna ytterlighetsinställning skapar SNF:s rapporter en vilseledande bild av certifierad organisk räkodling och de snedvrider uppgifter som lämnats till SNF av enskilda odlare och fiskare och som gjorts tillgängliga via Naturlands hemsida eller publicerats i andra medier. Expertuttalandena i publikationen härrör från hängivna räknotståndare (t.ex. C-Condem, MAP; sid. 41, 45, 56) och varken organiska odlare eller Naturland fick relevant möjlighet att kommentera eller korrigeras siffror och andra uttalanden innan de publicerades eller sändes ut.

Med en sådan kampanj nedvärderar SNF inte bara vad certifierade organiska företag uppnått och deras insatser, utan även det organiska konceptets relevans. Än värre kanske är att SNF förebär att en räkbojkott skulle utgöra något slags "gemensamt krav" från Ecuadors kustsamhällen eller samhälle i stort, vilket inte är fallet på långa vägar (t.ex. för de många tusentals vanliga jobb som skapas inom odlings, bearbetnings- och leverantörsbranscherna).

SNF har beklagligtvis inte tagit vara på möjligheten att förmedla objektiv, balanserad och upplysande information till intresserade konsumenter och marknadsaktörer. Publikationerna kan kanske ändå fylla funktionen att främja allmänhetens intresse för hållbara koncept för räkodling och för den organiska rörelsen på detta viktiga område. Naturland vill i denna anda ge uttryck för sin fortsatta beredvillighet att bidra till den offentliga dialogen i Sverige och i andra länder. Det förutsätter emellertid att en sådan dialog grundas på fakta, är rättvis och sker med lika spelregler, där olika åsikter får möjlighet att göra sig hörda.

Denna preliminära rapport kommer att inriktas på SNF:s invändningar (1) mot genomsynligheten och genomförbarheten för Naturlands inspektions- och certifieringssystem, (2) på effektivitet i återplantering av skog och omfattning samt (3) på hur man aktivt undviker intressentkonflikter, enligt vad som stadgas i Naturlands normer för akvakultur².

¹ Rapportens titel: "Murky Waters – The environmental and social impacts of shrimp farming in Bangladesh and Ecuador (Grumligt vatten – miljö- och sociala konsekvenser av räkodling i Bangladesh och Ecuador) och filmens titel: "The truth behind "organic" shrimp farming in Ecuador" (Sanningen bakom "organisk" räkodling i Ecuador). Dessa produktioner baseras på ett "undersökningsteam" som tillbringade tid i Ecuador och som finansierades av Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA), som emellertid "inte har medverkat vid framställningen av publikationen och inte har bedömt de fakta eller åsikter som framförs" (sid. 2).

Nedan hänvisar sidnummer (sid. 2) till rapporten och tidsuppgifter (5,3) till filmen.

² Detta är inte rätt tillfälle att upprepa basfakta om organisk akvakultur. En övergripande rapport om historisk utveckling, certifieringsprogram, produkter, marknader och utvalda landprofiler finns under (<http://tinyurl.com/IFOAM-Bookstore>).

Dessutom har Naturlands certifieringsnormer för räkor bedömts och rankats i flera publikationer (t.ex. <http://tinyurl.com/WWF-benchmarking>).

1) Organisk akvakultur av räkor – punkter värda att överväga

Det finns omfattande vetenskaplig litteratur om akvakulturens globala relevans och framtidsutsikter med avseende på hållbar hushållning för kustområden, tillgången till protein i världen och begränsning av fattigdom. Vidare har flera studier lyft fram läget för akvakultur av räkor i ett flertal subtropiska och tropiska länder, med avseende på sociala, miljörelaterade och ekonomiska förutsättningar. Även om bilden, vilket inte är förvånande, är splittrad, råder brett internationellt samförstånd kring att

- Akvakultur i betydande grad bidrar till tillgången på fisk, skal- och blötdjur i världen och kommer i framtiden att göra så i allt högre grad.
- Akvakulturprodukter utgör en central faktor för många länder i Söders deltagande på världsmarknaden.
- Den avgörande frågan är att identifiera hållbara former av akvakultur.
- Räkor är bra kandidater för hållbar akvakultur, särskilt på grund av deras herbivora och omnivora vanor (mindre behov av extern matning med proteiner) och de olika arternas tolerans mot olika grader av salthalt.
- viktiga utmaningar vid hållbar räkodling är val av relevanta platser, djurens välfärd vid uppfödningstekniken, att undvika skadliga kemikalier samt att balansera odlingsintensiteten så att man undviker att näringsämnen frigörs i omgivande vatten. Vidare ligger det en utmaning i att hitta socialt och ekonomiskt hållbara produktionssystem som uppskattas av samhället för att erbjuda kvalitetsryggsättningar och bidra till kustinfrastrukturen samt att kunna klara av ständigt stigande energi- och foderkostnader.

Den globala organiska rörelsen, på akvakulturområdet ledd av föreningen Naturland, har sedan slutet av 90-talet tagit sig an dessa utmaningar och genomfört pilotprojekt, utvecklat noggranna certifieringsstandarder och fastställt tillförlitliga certifieringssystem i många tropiska länder (Bangladesh, Brasilien, Costa Rica, Ecuador, Indien, Indonesien, Madagaskar, Peru, Thailand, Vietnam)³.

I dag är fortfarande bara en bråkdel av räkodlingsarealen *certifierat* organisk (globalt mindre än 1 %, i Ecuador mindre än 2 %). Emellertid odlas redan en mycket större andel av räkorna *nära* organiska principer, särskilt i Asien, men man har ännu inte konsoliderat denna praxis och fört den till en certifierbar nivå. Beträffande räkmarknadens struktur är det uppenbart att räkodling inte kommer att överges, inte ens i händelse av en svensk bojkott. Å andra sidan kan välinformerade konsumenterna i Norden göra skillnad och *leda vägen* för en trend mot hållbara produktionsmetoder.

³ Sedan 2010 finns även en offentlig EU-förordning om organiska akvakultur av räkor på plats, som grundas på detta tidigare arbete av enskilda organisationer, men med karaktären av "minimikrav" och mycket mindre krävande avseende miljömässiga och sociala frågor än Naturlands standarder. Under senare tid har även flera konventionella ordningar (t.ex. GlobalGap, ASC) dykt upp på scenen, men även de är mindre strikta avseende ett flertal aspekter (t.ex. avseende antibiotika, GMO, fodrets ursprung, densitet vid uppfödning).

2) Är Naturlands certifieringsordning genomsynlig och tillförlitlig?

Naturlands certifiering baseras på standarder som kan laddas ned från vår hemsida på tre språk. Dessa standarder revideras och uppdateras regelbundet för att beakta nya tekniska eller politiska insikter. Vi lägger vid ett flertal tillfällen fram standarderna för internationella kretsar och står i ständig förbindelse om innehållet med tekniska experter, icke-statliga organisationer, vetenskapliga institut och konsumenter. Det avgörande när man slår fast standarder är att överföra mer allmänna principer till operativa och exakta kontrollpunkter som på ett verkkningsfullt sätt kan kontrolleras vid obligatoriska årliga inspektioner. Naturland samarbetar med ett antal olika oberoende inspektionsorgan – beroende på teknikområde och var projektet är beläget (t.ex. med avseende på lokalt språk) – vilket gör att vi kan upprätthålla en certifieringstjänst som omfattar många olika produkter och länder. Naturland genomför regelbundna utbildningar av alla inspektörer. Slutligen skickas inspektionsrapporterna till Naturlands certifieringskommitté, bestående av oberoende experter som granskar rapporterna och fattar beslut om certifiering, sanktioner, villkor osv.

Hela detta Naturlands kvalitetssystem är i sig ackrediterat enligt ISO 65 och IOAS, vilket säkerställer att vi uppfyller kraven för en tillförlitlig certifiering av tredje man. På samma sätt kräver vi att de inspektionsorgan som samarbetar med oss är godkända enligt ISO 65.

En viktig aspekt av ISO-ackrediteringen är en snabb och korrekt hantering av klagomål, t.ex. av en oberoende observatör som har fått kännedom om att en certifierad odling eller företag inte lever upp till Naturlands standarder. Sådana klagomål behöver inte ha något speciellt format och kan lämnas muntligt, per e-post, offentligt, anonymt osv. Vi är säkra på att ingen kan belägga något fall där ett underbyggt klagomål inte har hanterats och förts till en effektiv lösning eller överträdelsen av Naturlands standarder bringats att upphöra⁴. Våra regionala representanter i t.ex. Mexiko, Indien och Ecuador gör det lättare att kontakta Naturland med klagomål (eller andra frågor). Naturland har haft en representation i Ecuador i över 10 år och ansvariga kollegor har alltid stått i intensiv kontakt med bönder, icke-statliga organisationer, media, statliga organ osv. Sammanfattningsvis håller Naturland ögon och öron vidöppna för t.ex. fiskarorganisationer som har problem med att få tillgång till vatten som angränsar till en certifierad odling eller för en icke-statlig miljöorganisation som anser att skyldigheten att återbeskoga inte vederbörligen fullgörs.

Det behöver inte påpekas att SNF:s publikationer utgör ett slags klagomål på av Naturland certifierade räkodlingar. Vi har därför bedömt de enskilda anklagelserna mot enskilda odlingar och särskilt jämfört dem med utfallet av de årliga inspektionsrapporterna jämte annan kompletterande dokumentation som återbesknogningsplaner. SNF:S anklagelser har hittills inte kunnat beläggas, utan visat sig vara antingen vaga antaganden som brister i konkretion rörande situationen för räkodlingar i Ecuador i allmänhet eller klara feltolkningar av uppgifter som odlingarna lämnat till SNF och som helst skulle ha kontrollerats före publicering. Ett drastiskt exempel på tendentiös rapportering av detta slag är den felaktiga översättningen från engelska av en räkodlingsbiologs redogörelse (2:09) som fångats med hjälp av en dold kamera (se nedan).

⁴Vilket naturligtvis kan innebära att företag mister sin certifiering.

3) Är Naturlands standarder för återbeskogning av mangrove tydliga, praktiskt genomförbara, genomförs de av odlingarna och kontrolleras de vid de årliga kontrollerna?

Enligt Naturlands standarder krävs att certifierade odlingar inom fem år återbeskogar 50 % sitt tidigare/historiska mangroveområde. För att kontrollera hur återbeskogningen fortskrider fastställs en särskild återbeskogningsplan med varje företag och de årliga framstegen inspekteras⁵.

Om man tar exemplet med OMARSA:s organiska räkodlingar vill SNF ge intryck av att odlingarna inte uppnått fastställda mål för återbeskogning och som om de som utfärdar organisk certifiering "... tillåt företaget att arbeta under återbeskogningsmålen på grund av att kostnaderna är för höga" (sid. 42). Utifrån detta drar SNF slutsatsen att "... OMARSA:s syfte är att dra nytta av höga priser [...] utan att använda sig av de ekonomiska fördelarna för att leva upp till de organiska målen för återbeskogning" (sid. 42). För att belägga detta påstående citerar SNF Lenin Vera, OMARSA:s biolog. Lyckligtvis har hans uttalande inte bara rapporterats skriftligen, utan även med en dold kamera (2:09).

Vera sa: "[...] en el Ecuador devengar una piscina de producción a reforestación es bajar la producción... (reportern: "mucho costo...") ... mucho costo, exactamente..." ("Mucho costo" betyder "höga kostnader" eller "mycket dyrt"). SNF:s översättare skrev i undertexten och i dokumentet (sid. 42): "[...] I Ecuador är återbeskogning en kamp. Att avsätta en damm för återbeskogning innebär produktionsbortfall, så det är för dyrt att göra." Man behöver inte påpeka vilken skillnad det är i fråga om i vilket sken företagets inställning till återbeskogning framstår enligt de två versionerna...

Utifrån tidigare inspektionsrapporter och kompletterande dokumentation, men även utifrån våra representanters besök på odlingen, hyser vi inga tvivel om att OMARSA, liksom de andra av Naturland certifierade räkodlingarna, kommer att uppnå de återbeskogningsmål som fastställs i återbeskogningsplanen och det inom den tidsram som slås fast i våra standarder. En genomgång nyligen av områden som återbeskogats av alla av Naturland certifierade odlingar i Ecuador påvisade närmare 350 ha⁶ nyplanterade mangroveträd – mer än något jämförbart initiativ.

Naturland strävar efter att förbättra den biologiska mångfalden för återplanterade mangrovearter och tar sedan flera år itu med denna aspekt inte bara i Ecuador, utan även i projekten i Sydostasien. I detta avseende håller vi med Alfredo Quarto om att "[...] det räcker inte bara att plantera röda mangroveträd" (sid. 45). Vi håller också med Robin Lewis om att det är viktigt att de mest moderna metoderna för återplantering används. Sådana förbättringar kan emellertid bara genomföras tillsammans med odlingarna och i en anda av samarbete och förtroende – inte genom obalanserad kritik och uppmaningar till bojkott.

4) Hur undviker certifierade organiska räkodlingar aktivt konflikter med hantverksmässiga fiskare i sitt närområde?

Liksom tidigare utgåvor från SNF främjar 2011 års publikationer ett globalt stopp för akvakultur av räkor och att kusterna görs till skyddade områden som bara hantverksmässiga fiskare får tillgång till. Utifrån ett "nordligt" perspektiv är ett sådant scenario frestande: vi ser med oro hur länder i Syd förvandlar ofördärvade ekosystem till odlingslandskap och vi har lätt att identifiera oss med och ta till oss lokala intressenter som förefaller förespråka och stödja vår vision om "orörd natur". Följaktligen målar SNF upp den anslående bilden av en konflikt mellan fattiga hantverksmässiga fiskare som kämpar för sitt levebröd och försvarar mangroven, och räkindustrin som försöker jaga iväg dem och förstöra skogen.

⁵Återbeskogningsplanen föreskriver inte nödvändigtvis – tvärtom vad SNF tycks anta (sid. 42) – att samma andel mangrove (t.ex. 20 % av den slutliga siffran) måste planteras varje år.

⁶Den samlade "skyldigheten att återbeskoga" uppgår bara till omkring 203 ha. Vissa av odlingarna har med råge överträffat det mål som ställs upp av Naturland, medan andra, som OMARSA, fortfarande befinner sig i den inledande femårsperioden, varför det samlade område som återbeskogats med mangrove fortsätter att växa.

Men detta är en drastisk förenkling av situationen, vilket kan illustreras med några punkter:

- Tidigare mangroveområden utgör inte någon "normal" plats för en räkodling, då de inte ur tekniskt hänseende är önskvärda pga. det låga pH-värdet i mangrovejord och då de i rättsligt hänseende är omstridda i många länder. De flesta räkodlingar hade bara till en begränsad del utvidgat sina områden till mangrove och ställs i dag i t.ex. Ecuador inför skyldigheten att återbeskoga.
- Den största förlusten av mangroveskog har förekommit (och förekommer fortfarande) till följd av timmer och träkol och inte på grund av att räkodlingar anläggs (se sid. 34).
- I många fall har en fiskarby glädje av en närliggande räkodling, t.ex. genom att man får tekniskt eller ekonomiskt stöd till infrastrukturåtgärder (t.ex. tillgång till dricksvatten, sjukvårdstjänster).
- Hantverksmässiga fiskare över hela världen strävar efter att bli formellt erkända och användare med ensamrätt av vissa områden – inte någonstans anses ett koncept med "öppen tillgång" för de fattigaste familjernas livsuppehälle som SNF redogör för (se sid. 35) utgöra ett önskvärt mål för förvaltningen av fisket.
- Skälet till att räkodlingar anställer vakter är för att förhindra stölder av räkor och utrustning. De som begår sådana brottsliga handlingar är normalt inte fiskarna och de stöds inte av de lokala fiskarsamhällena.

Beträffande inspektion och certifiering föreskriver Naturland att varje räkodling tillsammans med fiskarsamhällena i omgivningen upprättar och genomför ett protokoll som reglerar "intressenternas uppträdande", t.ex. rörande fiskarnas rätt till åtkomst och odlingarnas rätt till kontroll. Vidare kan detta uppträdande även avse t.ex. tillhandahållande av dricksvatten eller transportinfrastruktur – naturligtvis beroende på geografisk och social belägenhet.

I SNF:s publikation visas ett brev med klagomål (sid. 53) som lämnats in av fiskare som hävdar att Langosmars vakt har tagit ifrån dem deras båt och siktat med pistol mot dem. När Naturland undersökte detta fall närmare bekräftade dessa fiskare från Sabana Grande i ett annat undertecknat brev att det var ett missförstånd som orsakats av att de inte hade haft sina papper (fiskelicenserna) till hands. När de i dag har sina licenser till hands är frågan löst och de har till och med förklarat att de vore glada om Langosmar etablerade fler kontrollpunkter, för att hindra oreglerat fiske av fiskare som inte är registrerade⁷.

Detta fall illustrerar hur komplicerade relationerna är mellan en odling och fiskarna (och andra intressenter) och understryker behovet av ett förfarande åtminstone liknar det Naturland har föreskrivit. Å andra sidan är det inte relevant att måla upp bilden av en miljö i Ecuador där "djungelns lag" gäller, som SNF-publikationerna gör. Lagstiftningsprocessen i Ecuador rörande intressentfrågor kring räkodlingar och hantverksmässigt fiske har tagit fart under senare år och Naturlands certifiering roll är naturligtvis att stödja denna process och vid behov fylla luckorna.

⁷ Vi anser inte att det är lämpligt att här bifoga detta brev, eftersom vi ännu inte har kontrollerat de undertecknande fiskarnas inställning till publicering.

5) Slutligen – en titt framåt

Certifierad organisk räkodling är ett viktigt instrument för att göra världens akvakultur mer hållbar. Som nämnts är utsikterna goda för att sprida initiativet ytterligare, inte genom att starta nya odlingar⁸ utan genom att omvandla befintliga verksamheter till organisk hantering.

Utöver att erbjuda en tillförlitlig certifieringstjänst, strävar Naturland också efter att vidareutveckla de organiska koncepten, t.ex. genom att åtfölja, initiera och aktivt genomföra projekt. Vi ser inom organisk räkodling ett behov av ytterligare utvecklingsarbete, särskilt rörande

- Ta initiativ till/stärka tillgången till organiska foderråvaror från jordbruket i länder med räkodlingar, där även alternativa källor till foder, som t.ex. maniok, jatropha, vattenhyacint, biprodukter från fruktförädling osv.
- Införa ett Fair Trade-system för odlade räkor
- Identifiera genomförbara odlingstekniker för Black Tiger- och Western White-räkor som är helt fristående från avlägsnande av ögonstjälken och vilda avelsräkor⁹.
- Genomföra pilotprojekt med samhällsbaserade system för skogs-akvakultur, eventuellt i kombination med fiske- och samlarnäring (t.ex. insamling av yngel från mangrovekrabba för uppfödning i inhägnader).
- Undersöka andra möjligheter rörande biologisk mångfald för mangrove vid återbeskogning och inom återbeskogningsmetoder

Organisk räkodling är fortfarande ett nytt initiativ och de certifierade företagen utför ett svårt pionjärbete. Inte bara genom att hantera nya och alternativa produktionsmetoder, acceptera kostsamma skyldigheter att återbeskoga och bygga upp medvetenhet bland konsumenterna på olika marknader, utan även genom att underkasta sig inspektioner och certifieringsförfaranden av tredje man – omgivna av konventionella konkurrenter som inte gör det. De förtjänar erkännande för att de väljer denna väg.

Dr. Stefan Bergleiter
Naturlands akvakulturavdelning, Graefelfing, Oktober 2011

⁸SNF-publicationen kan ge intryck av att huvudfrågan handlar om att anlägga nya räkodlingar ("pågående förstörelse", sid. 69). I verkligheten utökar de flesta "räkländer", som Ecuador, inte ytterligare områdena med odling.

⁹ SNF antyder att problemet är "[...] produktionskostnaden snarare än bristande teknik ..." (sid. 49). I praktiken finns helt enkelt ännu ingen sådan modell.